Aðsendar greinar

friður stjórnmál umhverfismál alþjóðamál

Friðlýsing Íslands fyrir kjarnorkuvopnum

Melkorka Mjöll Kristinsdóttir segir að hægrið og vinstrið verði að tala saman.

Deila Post Styrkja

Melkorka Mjöll Kristinsdóttir

1. október 2018

Í tilefni umræðna um kjarnorku-afvopnun verður hér gerð tilraun til að bregða ljósi á þrjár ástæður þess að aldrei hefur gengið að afla stuðnings meirihluta þingheims við frumvörp sem kveða á um að Ísland verði kjarnorkuvopnalaust svæði, þrátt fyrir gríðarlega hagsmuni Íslands á hafsvæðum vegna fiskimiða. Þrettán slík frumvörp hafa litið dagsins ljós, hið fyrsta árið 1987 og nýjasta tilraunin var gerð á löggjafarþinginu 2017-2018. Þó lög frá Alþingi megni aðeins að friðlýsa forráðasvæði Íslands (landsvæði, innsævi, lofthelgi og landhelgi), gætu slík lög verið fyrsta skrefið í átt að samstarfi við önnur ríki um kjarnorkuvopnalaust svæði.

Frumvörp hafa ekki samrýmst þjóðarétti

Ein af ástæðum þess að ekki hefur gengið að setja lög um kjarnorkuvopnalaust svæði á Íslandi er að frumvörp þess efnis hafa kveðið á um friðlýsingu svæða þar sem Ísland hefur ekki fullt ríkisvald. Dr. Bjarni Már Magnússon benti á þetta árið 2009. Hann sagði einnig að lítið hafi farið fyrir umræðum hér á landi um hvaða leiðir eru færar í þessum efnum. Þá fór hann í smáatriðum yfir ákvæði frumvarps um friðlýsingu Íslands fyrir kjarnorkuvopnum frá árinu 2008, og benti á hverju þyrfti að breyta, svo frumvarpið samræmdist þjóðarétti, meðal annars meginreglu Hafréttarsáttmála Sameinuðu þjóðanna um siglingafrelsi. Samt sem áður var samhljóða frumvarp lagt fyrir Alþingi þingveturinn 2017-2018. Engan skyldi undra að frumvarpið rann út í sandinn.

Í greinargerð er frumvarpið rökstutt með því að nýlega hafi verið samþykkt þjóðaröryggisstefna fyrir Ísland (2016), þar sem kveðið sé á um að að Ísland og íslensk landhelgi verði friðlýst fyrir kjarnorkuvopnum (10.mgr.). Í greinargerðinni er ekki vikið einu orði að Hafréttarsáttmála Sameinuðu þjóðanna. Hér erum við komin að því sem ég held að sé kjarnaatriði, það er að fólk sem brennur fyrir málefninu virðast ekki hlusta á fólk sem bendir á bilun í vélinni og hvaða aðgerðir séu nauðsynlegar, sé ætlunin að renna bílnum úr hlaði.

AUGLÝSING

Varnarsamningurinn við Bandaríkin og aðild okkar að NATO

Önnur ástæða fyrir því að erfiðlega hefur reynst að fá frumvörp um kjarnorkuvopnalaust svæði samþykkt á Alþingi er sú skoðun margra að slík friðlýsing rími illa við veru okkar í NATO og varnarsamstarfið við Bandaríkin. Ísland verði að velja á milli hernaðarsamvinnu eða friðlýsingar fyrir kjarnorkuvopnum. Fólk hefur því skipt sér í tvo hópa. Það merkilega er að báðir hóparnir eru sammála um hvert markmiðið er. Markmiðið er friður og öryggi. Hópanna greinir aðeins á um leiðir að markmiðinu.

Í því samhengi er áhugavert að þjóðaröryggisstefna Íslands kveður bæði á um að Ísland verði kjarnorkuvopnalaust svæði og aðild Íslands að NATO og varnarsamningnum við Bandaríkin (3.-4. mgr.). Óneitanlega vaknar sú spurning hvort þjóðaröryggisstefnan sé í mótsögn við sjálfa sig, eða hvort hægt sé að ná markmiðinu um kjarnorkuvopnalaust svæði, á sama tíma og Ísland á í hernaðarsamstarfi.

Benda verður á að hægt er að nefna dæmi þess að slitnað hafi upp úr varnarsamstarfi við Bandaríkin í kjölfar þess að ríki lýsti land sitt og landhelgi kjarnorkuvopnalaust svæði. Það gerðist á níunda áratugnum, þegar Bandaríkin slitu varnarsamstarfi við Nýja-Sjáland. Bandarískir embættismenn svöruðu því til að Bandaríkin gætu ekki lagað sig að breytingunni, vegna þeirrar reglu bandarískra hermálayfirvalda að svara aldrei neinu um hvort tiltekin skip bæru kjarnorkuvopn eða ekki. Síðan þetta var hefur mikið vatn runnið til sjávar og áherslubreyting orðið hjá bandarískum yfirvöldum hvað varðar kjarnorkuvopn um borð í skipum. Ekki er ljóst hvort kjarnorkuvopnalaust svæði hér á landi hefði áhrif á varnarsamstarfið við Bandaríkin.

Hvað varðar aðildina að NATO þá er í flestum tilfellum lagalega mögulegt fyrir NATO-ríki að vera ekki undir hinni svokölluðu kjarnorku-regnhlíf bandalagsins, samkvæmt áliti frá lögfræðideild Harvard-háskóla (júní 2018). Í stórum dráttum er ástæðan sú að Atlantshafssáttmálinn nefnir ekki kjarnorkuvopn. Þó það komi fram í öryggis- og hermálastefnu NATO frá árinu 2010 að bandalagið reiði sig á kjarnorkuvopn, þá er það ekki lagalega bindandi skjal heldur pólitísks eðlis. Auk þess er ekki krafist einróma stuðnings við öryggis- og hermálastefnuna heldur eru frávik umborin. Þá er mikilvægt að benda á að öryggis- og hermálastefna NATO hvetur til kjarnorkuafvopnunar og stefnir að því að skapa aðstæður fyrir heim án kjarnorkuvopna. Af framansögðu má ætla að kjarnorkuvopnalaus svæði séu samrýmanleg langtíma markmiðum NATO.

Pólitíska spurningin

Bent hefur verið á að pólitísk áhætta getur fylgt því að ríki fari undan kjarnorkuregnhlíf NATO, eða geri á annan hátt löglega fyrirvara í samstarfi við stóra og sterkra aðila. Í þessu sambandi má benda á að þó svo kunni að vera almennt, þá á það ekki að öllu leiti við í núverandi öryggisumhverfi, gagnvart Íslandi. Ástæðan er sú að landfræðileg lega Íslands er aftur orðin gríðarlega mikilvæg fyrir NATO og Bandaríkin. Fyrir Ísland þýðir þetta að við erum í stöðu til að gera kröfur og setja fyrirvara.

Við þurfum á þínu framlagi að halda

Þú getur tekið beinan þátt í að halda úti öflugum fjölmiðli.

Við sem vinnum á ritstjórn Kjarnans viljum hvetja þig til að vera með okkur í liði og leggja okkar góða fjölmiðli til mánaðarlegt framlag svo við getum haldið áfram að vinna fyrir lesendur, fyrir fólkið í landinu.

Kjarninn varð níu ára í sumar. Þegar hann hóf að taka við frjálsum framlögum þá varð slagorðið „Frjáls fjölmiðill fyrir andvirði kaffibolla“ til og lesendur voru hvattir til að leggja fram í það minnsta upphæð eins kaffibolla á mánuði.

Mikið vatn hefur runnið til sjávar á þeim níu árum sem Kjarninn hefur lifað. Í huga okkar á Kjarnanum hefur þörfin fyrir fjölmiðla sem veita raunverulegt aðhald og taka hlutverk sitt alvarlega aukist til muna.

Við trúum því að Kjarninn skipti máli fyrir samfélagið.

Við trúum því að sjálfstæð og vönduð blaðamennska skipti máli.

Ef þú trúir því sama þá endilega hugsaðu hvort Kjarninn er ekki allavega nokkurra kaffibolla virði á mánuði.

Vertu með okkur í liði. Þitt framlag skiptir máli.

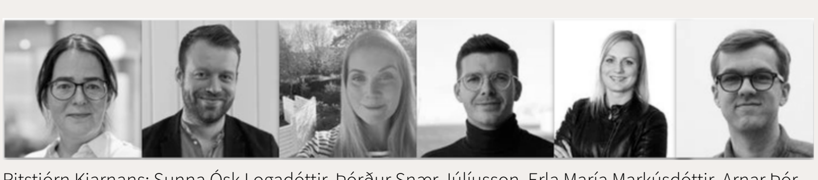

Ritstjórn Kjarnans: Sunna Ósk Logadóttir, Þórður Snær Júlíusson, Erla María Markúsdóttir, Arnar Þór Ingólfsson, Eyrún Magnúsdóttir og Grétar Þór Sigurðsson.

Já takk, ég vil styrkja Kjarnann!

Færslan birtist fyrst: *1. október 2018, kl. 16:00* Orðafjöldi: 842

Styrkja Deila Post

AUGLÝSING

Vinsælast í dag

1. Fimm ráð til að verjast lúsmýi og fimm ráð við bitum
2. Skattfrjálsar úttektir lífeyris í Portúgal leiddu til skoðunar ráðuneytis
3. Konungleg langtímafýla
4. „Nýja snjóhengjan“: Hundruð milljarða skuldir færast senn af sögulega lágum vöxtum
5. Efast um gildi aldurstakmarks og þungra refsinga við ölvun á rafskútum
6. Hagnaður sjávarútvegs þrefaldaðist milli ára en afkoma tæknifyrirtækja breyttist lítið
7. Svandís boðar frumvarp um tengda aðila í sjávarútvegi á næsta ári

Þessu tengt…

Þorbjörn Guðmundsson Er íslenska velferðarkerfið ekki lengur griðarstaður þeirra sem minnst hafa?

Útvarp Saga telur fjölmiðlastyrki skapa tortryggni og bjóða upp á frændhygli

Fánabann og refsiaðgerðir í Palestínu í kjölfar niðurstöðu Sameinuðu þjóðanna

Nýjast í skoðun

Þorbjörn Guðmundsson Er íslenska velferðarkerfið ekki lengur griðarstaður þeirra sem minnst hafa?

Takk fyrir og sjáumst á nýjum miðli á föstudag

Sverrir Albertsson Vatn á myllu kölska

Kjarninn

Þorbjörn Guðmundsson
Er íslenska velferðarkerfið ekki lengur griðarstaður þeirra sem minnst hafa?
Kjarninn 11. janúar 2023

Takk fyrir og sjáumst á nýjum miðli á föstudag
Bréf frá ritstjóra Kjarnans vegna sameiningar við Stundina og þess að nýr framsækinn fréttamiðill verður til í lok viku.
Kjarninn 11. janúar 2023

Sverrir Albertsson
Vatn á myllu kölska
Kjarninn 11. janúar 2023

Berjast fyrir þorpi á barmi hengiflugs
Lítið þorp í Rínarlöndum Þýskalands er allt komið í eigu kolarisa. Fyrirtækið ætlar sér að mylja niður húsin og stækka kolanámu sína sem þegar þekur um 80 ferkílómetra. Þetta þykir mörgum skjóta skökku við í heimi sem berst við loftslagsbreytingar.
Kjarninn 10. janúar 2023

Útvarp Saga telur fjölmiðlastyrki skapa tortryggni og bjóða upp á frændhygli
Fjögur fjölmiðlafyrirtæki hafa til þessa skilað inn umsögnum um frumvarp Lilju Alfreðsdóttur menningar- og viðskiptaráðherra, sem mun að óbreyttu framlengja núverandi styrkjakerfi til fjölmiðla.
Kjarninn 10. janúar 2023

Viðræðum slitið og Efling undirbýr verkfallsaðgerðir
Samtök atvinnulífsins hafa hafnað gagntilboði Eflingar um skammtímakjarasamning, sem kvað á um meiri launahækkanir en SA hefur samið um við aðra hópa á almennum vinnumarkaði til þessa. Efling undirbýr nú verkfallsaðgerðir.
Kjarninn 10. janúar 2023

Fánabann og refsiaðgerðir í Palestínu í kjölfar niðurstöðu Sameinuðu þjóðanna
Degi eftir að ný ríkisstjórn tók við völdum í Ísrael samþykkti allsherjarþing Sþ að fela Alþjóðadómstólnum í Haag að meta lögmæti hernáms Ísraelsríkis á Vesturbakkanum. Síðan þá hefur stjórnin gripið til refsiaðgerða og nú síðast fánabanns.
Kjarninn 10. janúar 2023

Vilja sjúga sand af hafsbotni í stórum stíl og flytja út
Eftirspurn eftir íslenskum jarðefnum er gríðarleg ef marka má framkomin áform erlendra stórfyrirtækja um nýtingu þeirra. Vinsældir hafnarinnar í Þorlákshöfn eru samhliða mjög miklar.
Kjarninn 10. janúar 2023

FLEIRI FÆRSLUR

Morgunpósturinn Ekki missa af neinu Nánar

tölvupóstfangið þitt Senda

Meira úr sama flokki Aðsendar greinar Allar greinar

Þorbjörn Guðmundsson
Er íslenska velferðarkerfið ekki lengur griðarstaður þeirra sem minnst hafa?

Sverrir Albertsson
Vatn á myllu kölska

Borghildur Sölvey Sturludóttir
Þegar það snjóaði inn um anddyri Íslands

Meira handa þér frá Kjarnanum

Vísbending
Vikurit um viðskipti, efnahagsmál og nýsköpun handa þér.

Vertu með
Styrktu sjálfstæðan íslenskan fjölmiðil með mánaðarlegu framlagi.

Morgunpósturinn
Morgunpósturinn er fyrir alla sem hafa áhuga á fréttum og þjóðfélagsumræðu. Pósturinn berst alla morgna!

Newsletters
Get the latest on Icelandic politics, business and economics in your inbox

Allur réttur áskilinn © Kjarninn miðlar ehf. 2015